

LIGA ROMÂNĂ

REVISTĂ SĂPTĂMÎNALĂ

PENTRU

INTERESELE UNITĂȚII CULTURALE A TUTUROR ROMÂNILOR

APARE ÎN FIE-CARE DUMINECĂ

Anul IV — No. 11.

14 Martie 1899.

Psihologia noastră

E un fapt mai pre sus de ori-ce in-
doială, că ideile noi își găsesc adversari,
chiar atunci când ele sunt inofensive. Cau-
sele acestei stări de lucruri sunt multe și
variate, dar ele rezidă mai ales în starea
intelectuală a acelor adversari, adică în
gradul de pricepere al acestor idei.

Pentru cei ce nu pot concepe un plan
general de luptă pentru triumful unei cauze,
pentru scoaterea la iveală a unei dreptăți;
pentru cei ce nu voesc a considera impor-
tanța unei acțiuni oare-care, pricinile acestei
neînțelegeri sau rea-voință, sunt scoase în
totdeauna din nisce *pretexte*, cari ad-hoc
devin *motive*.

Motivele acestea pur și simplu inven-
tate pentru trebuința cauzei, sunt atât de
ridicule, în cât de n'ar fi trebuință să le
iei une-ori ca produs al unei convingeri
ce trebuie respectată, ele ar cădea prin
sine însăle.

De pildă, acțiunea întreprinsă de Liga
pentru unitatea culturală a tuturor Româ-
nilor, în anul, în care prin viul sentiment al
celui mai brav Român, prin răposatul
Grigore Brătianu, a luat o formă mai con-
cretă, o acțiune mai mare și un rezultat
mai rodnic, a fost o idee nouă, și ca
atare, atunci ca și acum a avut dușmanii
ei, unii conștienți, alții naivi, unii bene-voli
alții siliți.

Acestei pricini se mai datorează faptul,
că într'o decenie pe care Liga o va serba
în curînd, abia am ajuns — după-ce ac-
țiunea ei slăbise în mod îngrijitor — să
vedem această instituțiune națională redată
iarăși Românilor, nu politicianilor și nu cutez
a zice că e ajunsă și la înflorirea și mă-
reția la care o duseseră născătorii ei.

Adversarii tuturor ideilor mari au avut
și au și aci rolul, ba încă un rol prepon-
derant și pînă la oare-cari limite natural
și justificat. Căci — de și e neînțeleș lucru
că într'o chestie unde însăși ființa noastră
națională e în joc, să se găsească oameni
cari să considere drept o jucărie instituția
Ligei, totuși e admisibil ca în alegerea
mijloacelor de acțiune să se producă di-
verginți de opinii, ele fiind chestii de tem-
perament.

Dar dacă se poate discuta cu cei ce
au în vedere numai modalitatea luptei;
dacă în sinceritate poate fi pînă la un
punct învinuită Liga, că merge încet; în
sfîrșit dacă din bună-credință putem să ne
izolăm de datoria de a contribui cu ce
putem la această școală națională, sub mo-
tivul că și așa tot nu înaintăm, e cu totul
alt-ceva a admite imposibilitatea unei uni-
tăți culturale între Români și prin urmare
nevoia unei acțiuni comune.

Din aceste puncte de vedere, adversarii
Ligei se pot clasa în două categorii:

a) Adversarii de idei, conștienți și cu
atît mai respectabli;

b) Adversarii din felul lor de a fi, ori siliți de împrejurări și acestia nu sunt cei pe cari se poate conta în luptă. Nu ar trebui să contăm nici în psihologia ce voim să facem pentru noi înșine.

Cu cei d'întii se poate discuta, cu cei din urmă, gura rămîne închisă, pentru-că rațiunea o îndeamnă.

Să analizăm ceea-ce susțin primii conștienți, respectabili și mult onorabili frați de același sînge cu noi.

Ei susțin că acțiunea Ligei nu poate să aibă nici un rezultat bun pentru Români, cît timp ea se va mărgini în acte de pură înregistrare a celor ce se petrec printre Români și într'o polemică de platonism cu dușmanii lor.

Motivul acesta se înlătură prin sine însuși și prin chiar protestele acestor frați adversari, cînd Liga ar ascuți *alt-fel de condeiu*, de cît cele de scris.

Dar dacă aveți dreptate, ne zic ei, pentru-ce numărul membrilor și al secțiunilor nu crește pe fie-care an?

Pentru-că acțiunea unei societăți prosperează prin acțiunea individuală a membrilor ei; și cît timp noi, fie-care în parte, nu lucrăm cu dragoste și convingere, cum să se sporească numărul membrilor?

Dar mai apoi, numai după numărul membrilor se poate judeca prosperarea unei asociațiuni?

Nu s'a văzut efecte mari în istorie, datorite, nu forței nici numărului, ci entuziasmului și jertfelor unor eroi?

Și în special Liga, așa cum e de mică, nu a îndeplinit acte destul de mari?

Singur faptul că din strădania ei a eșit *chestia națională* și e cunoscută de toate națiunile și de toți oamenii culți din Europa, ar fi de ajuns ca să-i justifice actele și necesitatea ei.

Mai era un motiv:

Acum doi-trei ani, cînd și cînd se auzia

cîte un glas, că Liga se mărginește în acțiunea ei numai la frații de dincolo.

Ei bine, și acest motiv nu mai poate fi invocată, cînd revista ei se ocupă egal de Românii bucovineni, ca și de cei macedoneni.

De ce dar să stăm indiferenți? Care e pricina apatiei, ce a coprins această țară de 6 milioane numai Români?

Am căutat în tot-d'auna să intrăm în nimbul cauzei; am întreat, am cercetat, am scormonit toate sentimentele și pretutindeni ne-am lovit de un obstacol, pe care l'am înțeles perfect de bine, dar căruia nu i-am dat atențiune, atîta timp, cît știam că nouă și acțiunii noastre culturale ni-e inofensiv.

Acest obstacol e că printre adversarii de a doua categorie, e un număr respectabil, pe care naționalitatea, ca și locul unde trăesc, i-ar îndatora a fi membrii Ligei; dar din nenorocire un egoism material, ori o frică neînțeleasă îi face să fie tocmai cei mai rău-voitori ai neamului.

Ei bine, e de datoria ori-cărui Român să pună la carantină asemenea indivizi și să urmărească actele lor, cînd ele zădărnicesc acțiunea Ligii.

În special Comitetul central executiv va trebui să intervină către secțiuni, spre a întreprinde pe viitor un sistem de boicotaj pentru cei ce se înnumără între speciile ce trăiesc numai pentru stomac și-și părăsesc leagănul nașterii numai pentru procopseală, la adăpostul și de pe urma instituțiilor la a căror organizare ei n'au contribuit cu nimic.

Dar mai sunt o categorie de ființe al căror fond sentimental e curat, neprihănit, gata la ori-ce acte frumoase, cînd e vorba de patrie și neam; dar a căror voință e inertă, iar mai bine zis învăluită sub o teamă care-i face incapabili de ori-ce manifestațiune patriotică și românească.

În sufletul acestor ființe rătăcite și-a

făcut palat ideia, că Românii *trebuie* și *pot trăi numai ca Stat*, nici o dată ca popor omogen, ca națiune cu un ideal, pe care să și-l manifesteze și să lupte pentru a lui realizare. Ei cred, convingși de tremurînda lor fire, că e destul ca noi să ne arătăm că trăim, numai prin o simplă firmă oficială, fără a ne preocupa de ce marfă conține prăvălia cu firma aceasta. Ei socotesc în sfîrșit, că puterea și dreptul de *a cugeta, a grăi și a lucra românește*, nu e dată ori-cărui Român, ci numai celor oficiali și oficioși.

Cu alte cuvinte Statul în sus, Statul în jos.

Dreptul acesta exclusiv dat Statului în cele mai mici amănunte, a dat și dă pe fie-care zi naștere la niște urmări, pe cari nu e locul a le arăta aci. Vom face-o în alte împrejurări.

Cu astă ocazie constatăm că unii din acești indivizi se numesc oameni *serioși și înțelepți*, iar alții *prudenți*.

Iși ascund credința sau mai drept firea lor șovăitoare, sub pretexte de înțelepciune. În fond însă, cînd discuți serios cu ei, cînd le spui, le dovedești, că marile țări și națiuni din lume, numai prin puterea credinței și unitatea luptei au putut ajunge ce sunt; cînd le arăți pericolul în care ne găsim noi Românii, încinși de toate părțile cu vecini, pe ale căror intențiuni nu putem pune speranțe, dar de a căror putere *trebuie* să ne îngrijim; cînd le rechiemi în sfîrșit trecutul nostru, cu umbrele vitejilor săi cu amintirile figurilor mari, ce au ținut sus mîndria neamului, atunci între patru ochi îți spun:

— Ai dreptate, dar . . . . mi-e frică.

Fără a avea motive măcar, fără a dovedi firea, cu probe analoge din trecut, omamenii aceștia iau drept frică, frica lor vecinic șovăitoare.

Și atunci mă afund în cetirea cronicilor, letopisetelor, uricarilor și tuturor cu-

rierilor de ambele sexe ai trecutului și în fața actelor mari de independență a cugetării, a vorbelor și a faptelor din acest trecut; în fața curagiului neînfocat al unor bătrîni cu mintea, dar tineri în simțuri, în fața jertfelor mari, pe cari strămoșii noștri numai an știut și au voit a le face, mă întreb:

Noi să fim strănepoții vitejilor din trecut ?

Noi putea-vom, cu apatia și dulcele *farniente*, în care ne complacem să dăm fiilor și urmașilor noștri pilda pe care străbunii ne-au lăsat, etc.

O nu!

E timpul, Români de pretutindenii să înțelegem că dăinuind încă în această stare, ne vom semna înșine sentința de moarte.

Chael

„Al cui e pămîntul, — e și patria“

Revista Economică din Sibii dă după *Erdélyi Gazda*, o revistă ungurească, următoarea interesantă dare de seamă despre planurile Ungurilor de a pune mîna pe întreg pămîntul Ardealului

Sub titlul: «*Al cui e pămîntul, e și patria*», *Erdélyi Gazda* în numărul 1 din a. c., publică un articol de fond din care pe scurt dăm următoarele :

Pămîntul ajunge în *mînile naționalităților* străine, pentru că din cauza crizei agrare, ce ține extrem de mult, și din alte cauze, clasa proprietarilor nu mai este în stare a-și susține pămîntul împovărat cu datorii, ci îl vinde celui ce promite mai mult, fără considerare la aceea, dacă acela e Maghiar sau altă nație ! El voește să mîntuiască ceva din ruinele averii sale, — vină-i ajutorul dela ori-cine.

În comitatele : Pojon, Nitra, Trencin, Șopron și Moșon, stau nelocuite curii e-

norme, în locul lor Prusiani, Boemi, Moravi, ș. a., și-au întocmit cătune. În Ardeal Băncile românești adună posesiunile maghiarilor ca să le folosească pentru întărirea naționalității lor. Până când pământul a fost în mâinele Maghiarilor au înfruntat furtunile veacuri dearîndul. Călcați în picioare mai curînd sau mai tîrziu, iar sau recules, pentru că pământul le a dat putere nouă ; însă nu va mai fi ast-fel, dacă odată vor perde terenul de sub picioare. «Erd. G.» întreabă deci: ce e de făcut ? Și răspunde, că statul și societatea maghiară nu trebuie să stee cu mîinile încrușate, ci să-și adune toate puterile pentru a putea mîntui ce e de mîntuit. Deposedările din partea vestică a țării, deși îi neliniștesc, au totuși și partea lor bună. Străinii vin cu capital mare, și împămîntenesc economia intensivă, învață limba, iubesc națiunea maghiară și se prefac cu timpul în membri folositori ai acesteia. Mult mai triste sunt stările din Ardeal. Aci curge o luptă fără sînge, dar cu atît mai turbată în contra elementului maghiar, o luptă nutrită de dincolo de munții Predealului, — și posesiunile ocupate de băncile românești sunt pierdute pe veci pentru națiunea maghiară. Aci să se înceapă reacțiunea cea mai energică, pentru că alt-fel mai curînd sau mai tîrziu vor perde Ardealul, care de *veacuri a fost susținător statului maghiar.*

«Erd. G.» vorbește apoi de lupta agresivă ce o poartă statul german în contra Polonilor din Posen prin *banca de rente*, ajutată de stat cu 10 milioane mărci, ca prin sprijinul ei să deposedeze pe Poloni, înlocuindu-i cu elemente germane. Acest sistem de luptă, început de Bismarck, crede, că ar fi potrivit și aici, dar numai pentru apărarea posesiunilor maghiare. Ceea ce însă în Germania face Statul, aici trebuie să înceapă societatea. Spre acest scop ar fi mai acomodată o «*Bancă ardeleană de rente*». Trebuie să-și dea partea sa: statul,

institutele de bani și «Emke», care nu și-ar putea folosi mai bine decît în modul acesta capitalul său de 1 1/2 milion. Banca aceasta ar cumpăra posesiunile, pe cari proprietarii maghiari nu le mai pot susține și le-ar împărți între proprietarii mijlocii și mici, cari să le plătească apoi prin armonizare. În acest chip s'ar putea face mult și pentru sanarea emigrării Securilor, dîndu-li-se tot ajutorul posibil, ca să rămînă aici. Reuniunea agricolă ardeleană încă trebuie să favorizeze înființarea numitei bănci în scopul mîntuirii pământului transilvan din mîini străine. «Erd. G.» încheie cu cuvintele «Periculum in mora».

Discutarea acestei teme continuă și în numerile 4 și 6 ai lui «Erdélyi Gazda». Din aceste articole dăm pe scurt următoarele:

Szalay Pál felicită pe Ordódy pentru ideea sulevată; se întreabă însă: succede-va realizarea ei în modul recomandat, prin înființarea unei «Bănci ardelenice de rente»? Crede, că guvernul își va da concursul spre acest scop, și că chiar trebuie să-l dea. Concursul băncilor din provincie, pare că-l trage la îndoială. Spune că acestea încă s'au înființat cu scopul, ca proprietarii maghiari să sîngă la împrumuturi eftine, însă activitatea lor a dovedit, că nu mîntuirea clasei proprietarilor le este ținta principală. Aceste bănci își fac acum venitele fără multă osteneală; iar în cazul, dacă ar sări în ajutorul unei bănci de rente, ar fi necesitate la o muncă mai intensivă cu parcelarea, economia, controlarea plătirilor ș. a., totuși trebuie să facă acest lucru, pentru că înființarea, existența și îmbogățirea lor își au baza în proprietățile maghiare. Sub societatea maghiară, ce încă trebuie să-și dea concursul la înființarea băncii de rente, Szalay înțelce clasa proprietarilor și a industriașilor maghiari, și se întreabă: oare clasa proprietarilor maghiari, în starea sa abia suportabilă, pu-

tea-va subscrie acțiunile pentru numita bancă, și fii-vor posibil să-și împlinescă datorințele, cînd nu mai birue cu plățile cametelor după datorii și cu spesele împreunate cu purtarea economiei? Și oare clasa industrișilor e în o stare mai bună? Iar dacă s'ar înființa banca de rente cu ajutorul guvernului, al băncilor, al proprietarilor și meseriașilor, și dacă aceea și ar începe lucrarea să mîntuie prin cumpărarea proprietăților ajunse la vînzare, împărțindu-le cu deosebire muncitorilor secui și maghiari de pe Alföld, lipsiți de pămînt, — oare în cazul acesta s'ar afla mijloacele dorite și corespunzătoare, prin care să se asigure posesiunile cumpărate? În legătură cu acestea amintește de colonisările făcute din partea statului cu scopul de a împede emigrările în România și America, și prin aceasta a asigura rămînerea proprietăților cumpărate în mîni maghiare. I-a succes aceasta guvernului? Nu! Ci în destule cazuri coloniștii au desertat mult mai săraci decît erau cu ocaziunea ocupării pămîntului ce li s'a dat.

Tot în numărul 4 alt corespondent spune că mare parte a secuimeii, odinioară liberă, a ajuns lucrătoare cu ziua, și se cufundă tot mai mult în miserie; că cametele peste 12 % după împrumuturile contrase dela institutele de bani, trebuie să o aducă la cerșitorie, că colonisările erariale din Ardeal urzite de ministerul de agricultură, pe lîngă toate înlesnirile posibile, ce s'au făcut coloniștilor, nu au succes, cu toate că cametele după prețul de cumpărare, nu trec peste 2 %. Banca de rente, care se va înființa, va fi bine să cumpere moșiile ajunse la tobă și să le vîndă iarăși proprietarilor lor, dîndu-le posibilitatea ca să le plătească în anuități suportabile. În chipul acesta, sub conducerea băncii de rente, s'ar putea înființa multe economii de model cari vor avea influență binefăcătoare asupra înaintării economiei generale.

În numărul 6, tot la loc de frunte, alt corespondent arată modul cum de regulă proprietățile ajung la vînzare, și că lucrul principal este, ca acestea să se mîntuie pe seama maghiarimei. Spre acest scop stabilește două principii fundamentale. Unul este, ca pămîntul să ajungă în mîni acelor Maghiari, cari îl vor putea susține cu succes. Al doilea, ca acțiunea de scăpare, atențiunea să se îndrepteze spre proprietatea mijlocie și mare. Banca de rente, ajutată de stat și de factorii designați din partea lui Ordódy, să se înființeze. Aceasta să cumpere toate proprietățile maghiare ajunse la vînzare, să le dea în arendă la arendatori maghiari, cari vor oferi garanțiile de lipsă, ușurîndu-le după putință toate condițiile; dacă s'ar afla cumpărători maghiari, să se vîndă acestora, însă pe lîngă condițiile cele mai favorabile de plătire. Neaflînd nici arendatori, nici cumpărători maghiari, pămîntul să se lucreze în regie proprie, ast-fel ca cel pus în fruntea economiei, să se împărțesească din veniturile ce le va administra institutul de rente. Cota aceasta să se capitalizeze în favorul conducătorului moșiei, pînă cînd ea va fi de ajuns ca, eventual cu ajutorul ei, persoana respectivă să poată deveni administrator fix de sine stătător sau arendator. În chipul acesta s'ar satisface principiului prim, că adecă cumpărătorul sau arendatorul ori administratorul ar deveni economi în tot înțelesul cuvîntului. În cît pentru al doilea principiu, că adecă să se pună fondul principal pe scăparea proprietăților mijlocii și mari, aceasta ar fi de lipsă, pentru că proprietățile ast-fel cumpărate și administrate, ar deveni tot atîtea foculare de acțiune pentru proprietățile mici din comune respectivă, cum și pentru cele din comunela apropiate. Resultatul acestei organizațiuni ar fi, că elementelor maghiare capabile a-și procura proprietăți în condiții favorabile, li s'ar ușura ajungerea acestu;

scop asemenea și arendatorilor harnici, solizi și punctuali; iar administratorilor conștiincioși li s'ar da posibilitatea de a-și câștiga pâinea de toate zilele, și cu timp și independență. Și cine s'ar îmbulzi ca administratori pe proprietăți de câte 2, 3—400 jugăre? De sigur fii secuimei, care ar spori inteligența maghiară în regiunile locuite de naționalități și ar susține acolo clasa mijlcoie care trebuie susținută; căci pînă aceasta sustă și înflorește, Ardealul rămîne și va fi maghiar. Resultatul ar fi deci, că elementelor maghiare vrednice să trească, li se va deschide calea spre a se valida pe terenul economic. Firește că un astfel de institut va trebui să lucreze cu un capital și aparat mare. Chestia aceasta de importanță capitală trebuie să țină deștepte cercurile chemate a lua inițiativa, pentru că «acum e timpul, sau nici odată», — «periculum in mora.»

POLITICA SAȘILOR

Deputații Sași din Camera maghiară au trimis o deputațiune de patru la *Széll* spre a-l saluta și a-și marca poziția față cu noul regim.

Iată ce și cum s'au petrecut lucrurile.

Conducătorul deputațiunii profesorul dr. *Schwicker*, a accentuat în vorbirea sa că programul guvernului a produs mulțumire și bucurie în sînul deputaților sași, cari au primit programul de guvernare al ministrului-președinte peste tot cu simpatie și aplause, căci cred a vedea într'insul spiritul și principiile profesate de marele patriot Deak — a acelor principii, de al căror moștenitor și reprezentant îl consideră de *Széll*.

Trecînd la poporul Sas însuși, oratorul a zis, că Sașii ardeleni au fost întotdeauna apărătorii libertății legale și ai instituțiilor

unilor legale; de aceea ei țin și astăzi cu tărie la autonomia lor legală bisericească, școlară și administrativă, în care ei posed niște bastioane tari pentru susținerea, apărarea și dezvoltarea naționalității, a limbei și așezămintelor lor culturale.

Despre răspunsul dat de *Széll* deputațiunii relatează două isvoare: unul apărut în organul Sașilor bătrîni, *Siébenbürgisch deutsches Tagblatt*, scris pe basa informațiilor căpătate dela un membru al deputațiunii sună:

«Referindu-se la programul său de guvernare, enunțat în dietă, *Széll* a accentuat, că consideră fie-care cuvînt cuprins în acel program ca o promisiune tare. Ceea ce a declarat acolo, nu sunt frase goale ci urmarea unei serioase precugetări, avînd hotărîrea de a dovedi cuvintele și prin fapte. El nu face nici o deosebire între cetățeni, consideră ca lucru secundar, dacă cine-va vorbește în limba maghiară, germană sau în altă limbă; dar cere dela fiecare, ca să nu se considere numai ca «locuitor» al țării, ci ca adevărat «cetățean» al ei, care să recunoască țara aceasta ca țară a sa, și aici să se simtă ca acasă în idei și fapte. Față cu Sașii ardeleni a avut, zice ministrul-președinte, întotdeauna calde simpatii. El cunoaște și prețuiește valoarea și meritele lor pentru stat, și e departe de el gîndul, de a voi să-i păgubească în vre-un mod oare-care. Sașii n'au a-și teme de loc limba, naționalitatea și așezămintele lor culturale. El, din contră, le va scuti și promova. Dacă deputații lor în dietă vor sta «în afară de partide», sau în «partida guvernului», aceasta nu poate altera de loc simpatia sa; căci știe prea bine, că ei în afacerile țării nu-i vor denega sprijinul lor»...

Raportul foaiei săsești observă la acestea următoarele:

«Răspunsul ministrului președinte, dat în tonul unei hotărîte învingeri, a făcut asupra

deputațiunei cea mai bună impresiune. Ea a părăsit palatul președintelui ministerial în cea mai deplină mulțumire»...

Chestiunea naționalităților în Camera maghiară

În ședința de la 20 Martie a Camerei, unul dintre deputații din opoziție a vorbit și despre chestiunea naționalităților, în special despre chestiunea română, chemînd atențiunea ministrului-președinte asupra «neltirilor valah». Eată ce zise între altele acest deputat.

Komjathi Bela: Ministrul-președinte a declarat în discursul său program, că va nîsui spre construirea statului maghiar unitar pe seama națiunei maghiare unitare. N'a spus însă prin ce mijloace... În țările coroanei St. Ștefan sunt 17 milioane 464.000 locuitori, dintre cari 33 % sunt Maghiarii. În Ungaria propriu zisă sunt 15 milioane 123,495 locuitori, dintre cari numai 48 % sunt Maghiari; Români sunt 17 %, Slovaci 12 %, Germani 13 %. Și noi, Maghiarii, n'avem pe cine ne rezima în lumea aceasta. Naționalitățile sunt însă în legături cu aceea, dela care așteaptă sprijin. «Valahii» au legături cu statul vecin; Germanii cu imperiul german; Sîrbi cu Serbia și cu Croații, de unde primesc impuls. Ei sprijinînd singuraticile naționalități, sprijinesc tot odată tendințele complexului naționalităților, cari într'un punct sunt una: a frînge puterea de rezistență a rasei maghiare.

E caracteristic, că exclusiv numai mișcarea română era, care ne pune pe griji, ceea ce probabil își află explicarea în aceea că acea mișcare fu mai agresivă după firea ei, fiindcă Românii sunt mai înfocați în virtutea numărului lor de 2 1/2 milioane. Au fost însă și alte cauze, că au pășit atît de agresiv. Una din acestea e

că națiunea maghiară n'are nici un sentiment, sau foarte puțin pentru naționalitatea sa, alta e sprijinul ce-l dau națiunile înrudite «Valahilor», precum și puterea intelectuală ce crește mereu în ei. Contra balansare acestor cauze este problema politice naționale maghiare. Avem datoria de a scutura societatea, ca să se pururea deșteaptă. Legi ne trebuie să creăm în interesul rasei maghiare și să facem totul pentru a deștepta cunoștința de sine și unirea de jertfă. Să nisuiim a paralisa și influențele din afară de patria noastră. Dacă vrem să ne apărăm în contra pericolului valah existent, trebuie să cunoaștem în mare și în tot istoria acestei chestiuni.

Spune, că pe timpul procesului pentru Memorand, 10.000 de Români au năvălit în Clușiu, fără ca autoritățile ungurești să știe ceva despre asta. În biserici se țineau conventicule secrete, «unde se făureau arme (!) în contra Maghiarului». Apoi multe familii ungurești au fost silit să se refugieze dela sate la orașe, «căci se temeau, că se vor renoi evenimentele dela 1848—49».

Se mîngie însă viteazul Komjathy, că situațiunea s'a schimbat puțin. La asta a contribuit pedepsirea inculpaților în procesul pentru Memorand, apoi schimbarea ce s'a făcut în ministerul de externe. Guvernul unguresc al lui Bánffy încă a luat măsuri radicale.

El a recusat extradări de pașapoarte pentru străinătate, tăind ast-sel calea «agritatorilor»; apoi mult a ajutat, că Bánffy a oprit organizarea pe basă de rassă, a disolvat comitetul național Român și a pedepsit pe «băcătoși», cari nu se supuneau ordinelor lui. Toate acestea au făcut puțină liniște, dar Maghiarii să nu creadă, că răul a încetat, că pericolul e mai mic, căci alte tendințe își fac drumul lor în secret.

Vorbește despre băncile românești, în

special despre «Albina», care zise, «dă 20 mii fl. la an pentru înființarea de convicte, unde din frageda pruncie se cresc inimizii Maghiarilor». Tăciunile arde sub spuză. Drept dovadă aduce afacerea Lucian Bolcaș, care a făcut să se vorbească iarăși în București despre reînvierea Ligii. Intreabă pe Guvern: care-i este programul pe acest teren, ce vrea să facă, căci nu-i permis să doarmă mai departe.

Trece apoi la mișcarea slovacă, care încă își are trecutul ei. Spune cum înainte cu un secol Safarik și Kollar au creat panslavismul în contra Maghiarilor, care și azi luptă în Ungaria în contra statului maghiar și a rasei maghiare. Pe lângă panslavism, s'a creat de curind panrusismul, iar în urma agitațiunilor cehice s'a înființat uniunea ceho-slovacă. Adică panrusismul se află în Ungaria, el residă în Turoș-St.-Martin, și în Lipto-St.-Miloș se făuresc armele contra Maghiarilor. Unirea ceho-slovacă a devenit puternică de când cu tendințele federalistice în Austria.

Vorbește mai departe despre mișcarea germană, făcând amintire de «agitațiunea» ce s'a pornit din Berlin în contra maghiarisării și în treacăt amintește și de politica «Sașilor verzi».

În fine, — vorbind tot la cestiunea naționalităților — arată atitudinea antimaghiară a Croaților și a orașului Fiume și zice, că dacă guvernul vrea să facă politică națională maghiară, atunci să aibă și o basă, pe care să o facă: să fie drept, dur răsbunător în contra celor, cari vor să nimicească ideia de stat maghiar.

E curios, că deși acest discurs era adresat ministrului president Szell, acesta a tăcut ca peștele negăsind, se vede, încă oportun momentul spre a se pronunța în chestiunea naționalităților.

Agresiune în contra bisericii române

Ungurii au înțeles de mult, că piedica cea formidabilă ce se opune maghiarisării Românilor este Biserica, și de aceea ei își îndreptează acum atacurile în contra ei.

Unirea din Blaj zice în această privință:

În fața pericolului comun puterile se concentrează în mod spontan, interesele personali dispar, căci trebuie să dispară! Iar concentrarea puterilor se impune cu atât mai imperativ, cu cât pericolul invoală urmări mai grave, cu cât efectul lui destructiv e mai pe sus de ori-ce îndoială. Alt-cum reacțiunea dispare, și pericolul străbate cu ușurință printre șirele luptătorilor nedisciplinați, cari n'au fost în stare a desvolta o rezistență sistematică și premeditată.

În fața pericolului, ce amenință Biserica noastră din trei părți — contopirea auto-nomiei noastre în Biserica latină din Ungaria, independența clerului de mituirile lui cu banii Statului și înlocuirea limbii liturgice române cu cea maghiară — concentrarea puterilor, unitatea de acțiune se impune în mod absolut imperativ.

Pericolul, ce amenință Biserica noastră din partea bisericii latine din Ungaria, pe cum și tendința de a maghiarisa limba liturgică, atinge în mod direct pe cei ce stau în fruntea bisericii noastre, iar clerul și poporul credincios n'au, de cât să urmeze cu credință pe mai marii lor întru apărarea celor mai sfinte drepturi ale Bisericii noastre naționale.

Alt cum stă lucrul cu așa numita subvenționare a preoțimii noastre din partea Statului. Atacul acesta nu e intentat în mod direct celor ce stau în fruntea Bisericii, ci ignorând în mod cu totul nedemn organizațiunea noastră bisericească, Statul își arogă dreptul de a-și câștiga ingerințe nemijlocite prin împărțirea de ajutoare. Trebuie să recunoaștem, că atacul acesta

este destul de precugetat, și să ne dăm seamă de îngrozitorul efect distructiv, ce ar produce. Starea miseră a proțimii noastre e un adevăr pe cât de trist, pe atât de real. O ameliorare a acestei stări ar fi nu numai binevenită, dar și necesară, ca să nu zicem absolut necesară. Și Statul în credința lui de omnipotență a aflat foarte bun prilej de a-și oferi cei trei-zeci de arginți, cu cari să ne cumpere independența clerului nostru miser. De sigur nu dragostea față de Biserica noastră l-a îndemnat la acest pas. E o ocazie binevenită de a se amesteca în viața noastră intimă bisericească, și aceasta nu în mod cinstit, ci, cercînd a rumpe în două clerul momindul, ca în schimbul unui favor material să-și calce coștiința în picioare și să închidă ochii în fața insultei ce se comite față de biserica-mamă.

Și dacă mine, poimîne ne-am pomeni, că Statul fixînd subvenționarea clerului nostru, ar cere în schimb, ca acesta să se adreseze direct la el, cu disconsiderarea superiorităților bisericești mai înalte, să ne dăm seama, oare ciți ar urma invitării? Fără de a vorbi în cifre, putem spune, și teamă ne e, că nu ne înșelăm, cînd spunem, că vor fi foarte mulți.

Ajunge ast-fel clerul nostru slugă la doi stăpîni, și fiind că nimenia nu poate servi la doi stăpîni, va fi silit a se alipi de acela, care îl susține.

Ajunge astfel organizațiunea noastră bisericească o ilusie, hotărîrile consistoarelor litere moarte, Biserica însă-și un appendice al statului omnipotent.

Evident, că dintre cele trei pericole, ce ne amenință, acesta este cel mai amenințător. Celoralalte două li-se poate pune o rezistență mai impunătoare în cadrele organizațiunii noastre bisericești, dar acesta disconsideră chiar organizarea bisericească, fără care nu mai este luptă, nu mai sunt conducători, nici unitate de acțiune, ci fie-

care se călăuzește de propriul interes personal.

Și dacă accentuăm necesitatea unității de acțiune în celelalte casuri, cu atât mai mult trebuie să accentuăm în acest din urmă cas, care tinde de-a dreptul la es-terminarea bisericii noastre naționale.

Și dacă în fața unui pericol atât de mare, ne vom divisa noi de noi, fără a avea o normă de acțiune comună și solidară, procesul de discompuere va începe a-și valida efectele fatale.

Meseriașii români peste munți

Dumineca trecută s'a ținut în Brașov adunarea generală a «Asociațiunei pentru sprijinirea învățăceilor și sodalilor români». Adunarea a fost bine cercetată și peste tot a decurs în spirit vesel și însuflețit.

Președintele Asociațiunei, d-l Nicolae Petra-Petrescu, a deschis apoi adunarea printr'o cuvîntare, care mai de mult-orî a fost întreruptă de urările de «să trăiască» ale membrilor. Cu deosebire declarațiunea d-sale, că în urma stăruinței adunării generale de anul trecut și a mai multor Români de inimă din orașul Brașov — după-ce nu s'a aflat altul, care să-l înlocuiască — s'a hotărît a rămânea pînă la sfîrșitul periodului de trei ani și mai departe în fruntea acestei societăți, a fost salutată cu mare bucurie din partea membrilor.

După deschiderea adunării a urmat raportul comitetului, cetit prin d-l secretar *Die Savu*. A fost un raport de tot interesul, pe care membrii l-au ascultat cu deosebită plăcere. În partea generală arată îmbucurătorul avînt, ce l-au luat meseriile între Români din țara noastră peste tot. Așa d. ex., din fundațiunea fericitului Andronic au cerut anul trecut ajutoare 422 de meseriași români, cărora li s'au votat cu totul 5.100 fl. Se amintește fundațiunea de 16.000 fl. pentru ajutorarea meseriașilor noștri, întemeiată de curînd de fericitul Ioan Vișa din Abrud etc.

În partea doua a raportului se vorbește în special despre activitatea Asociațiunei din

Braşov. Din această parte a raportului lăsăm să urmeze aci următoarele date:

Comitetul a ținut în decursul anului trecut 12 ședințe. Preocuparea de căpetenie a lui a fost plasarea și îngrijirea *ucenicilor*, — lucru care costă multă osteneală, mai ales fiind-că reclamă corespondență întinsă cu publicul din afară, care mereu cere informațiuni.

Numărul ucenicilor români, cari s'au așezat anul trecut în Braşov pentru a învăța meșteșug, este de 107. Cu totul avem azi în Braşov vre-o 368 de *învățăcei români meseriași*. A-le căuta acestora locuri de aplicare, a încheia contract cu măestrii, a le fi continuu purtător de grije: aceasta este de regulă datoria comitetului, mai ales fiind-că cea mai mare parte din ei sunt veniți din cele mai diferite și depărtate părți ale Ardealului și mai toți din părinți foarte săraci. Pentru aceștia Asociațiunea plătește taxele școlare, ba unora le cumpără chiar și cărțile de lipsă. Comitetul s'a îngrijit, ca ei să citească cărți românești potrivite priceperii lor, și le citesc cu o râvnă vrednică de invidiat, cum constată raportul. Ei cercetează în fie-care Duminică localul Asociațiunei dela 2—3 ore p. m., unde totdeauna se află secretarul comitetului, care-i supraveghează, le împrumută cărți etc.

Afară de acestea, o mare parte din ucenici au căpătat bani pentru spălatul rufelor, toți au avut biletele de baie gratuite. Din fundațiunea fericitului *Mihail Stroescu* și a soției sale *Elisa*, li s'au împărțit ucenicilor diferite haine în preț 411 fl. 30. cr. Mai sunt apoi 27 de ucenici, cari primesc stipendii de câte 20 fl. la an, la olaltă 560 fl. Anul trecut s'au împărțit astfel de stipendii dela biserica S-tului Nicolae, alții din fundațiunea *Andronic* din Sibiu.

Calfe au fost declarați anul trecut 81 de Români (cu 10 mai mulți ca în anul 1897). Dintre aceștia sunt: cismari 12, zidari 14, mășari 10, pantofari 8, lemnari 5, văpsitori 2, tipografi 3, compactori 1, croitori 5, cojocari 6, măcelari 3, băcani 2, fauri 2, lăcătuși 2, constructori de mașini 1. Dintre aceștia o parte sunt din Braşov, cei mai mulți din alte părți ale țării, unde acuma se pot întoarce ca tot ațiția propagatori ai industriei în mijlocul poporului nostru. Numeroși sodali, pe lângă alte beneficii, au primit dela Asociațiune ajutoare momentane în bani pentru călătorie și alte trebuințe.

Ajutoare măestrilor. Asociațiunea s'a îngrijit și de ajutorarea încurajarea măestrilor români înscriși ca membri ai ei. Li s'au dat împrumuturi în bani cu interese scăzute. Dintre măestri începători, domnului *Eugen Precup* i-s'a votat un ajutor de 50 florini, iar d-lor *G. Bucă* și *G. Panatoflea* câte 30 florini. etc. Pentru a ridica prestigiul moral și intelectual al clasei noastre de mijloc, comitetul a luat inițiativa pentru aranjarea unor *conveniri*, împreunate cu prelegeri acomodate priceperii și trebuințelor meseriașilor noștri, precum și cu declamațiuni, cîntări etc. Cu totul s'au aranjat în decursul anului, 4 *conveniri* de acestea. Comitetul s'a îngrijit a pune la dispoziția meseriașilor noștri de toate vîrstele și o lectură bună și sănătoasă, procurînd pes eam lor ziare și reviste literare și milocind a li-se da în folosință una din bibliotecile ambulante ale despătămîntului brașovean al Asociațiunei etc.

Cu ocaziunea aniversărei de 29 ani a morții fericitului *Șaguna*, comitetul a aranjat o ședință comemorativă festivă, s'a întemeiat o fundațiune de 25 fl. drept coroană eternă și s'a reprezentat la serbările dela Reșinar prin președintele său *N. P. Petrescu*.

Intre binefăcătorii Asociațiunei se amintește cu recunoștință institutul de credit și economii «*Albina*», care a dăruit 200 fl. pentru acoperirea taxelor școlare ale ucenicilor; regretatul măestru cojocar *I. M. Burbea*, care la moarte a testat Asociațiunei o parte însemnată a averii sale; institutul grafic «*Minerva*» din București, care a dăruit socieiaței 4 fl. 55 cr. etc. etc.

Din raportul *cassei* am aflat, că fondurile Asociațiunei se află în creștere. Fondul propriu neatacabil a crescut cu 171 fl., fiind la finea anului trecut de 5.076 fl. Fondul *Stroescu* neacabil la finea anului trecut: 44.700 lei și 992 fl. 37 cr. Fondul *Stroescu* ziar: 15.300 lei și 1.192 fl. 57 cr. etc. S'a votat budgetul pe anul curent cu 510 fl. la venite și spese din fondul propriu al asociațiunei și alte ajutoare, și 1.049 florini 95 cr. din fondul *Stroescu*, etc.

După votarea budgetului și alte discuțiuni la ordinea zilei, președintele a închis adunarea, mulțumind membrilor pentru participarea în număr așa de frumos, iar membrii s'au depărtat foarte mulțumiți de mersul asociațiunei și de activitatea zeloasă a comitetului.

D'ALE NOASTRE

Educațiune Națională

II.

În privința educațiunii generale, Statul are întâi și întâiu interesul, ca viitorii săi cetățeni să primească o educațiune uniformă și corespunzătoare scopurilor statului. *Instrucțiunea profesională*, în urma căreia cetățeanul își caută posibilitatea de a-și agonisi un codru de *pîne* e treaba particulară a cetățeanului. În această direcție nu prea văd pentru ce statul ar face exces de zel cu intervențiunile sale directe mai ales că, după experiențele de pînă acum, școalele sale profesionale nu produc de cît funcționari și prea puțini oameni devotați meseriei lor, mîndri de profesiunea lor.

Sistemul acesta de a face din stat un fel de Providență, obligată a se îngriji, ca fie-care cetățean să capete, de mic copil, un biberon de Stat pe care să-l păstreze pînă la moarte, acest sistem mi se pare cu desăvîrșire greșit. El intervine într'un mod, și nefiresc și adesea nedrept, în mijlocul luptei pentru existență, nu spre a nivela asperitățile ei în mod egalitar pentru toți, ci ajutînd pe unii contra altora. Acest tutorat de stat slăbește în cetățeni, în ori-ce cas în o considerabilă parte din ei, încrederea în sineși, tăria stăruinței, hotărîrea de a munci în mod neatîrnător de stat.

Acest sistem este deșastros, pentru că nu crește caractere, ci păpuși sau oameni automați, lipsiți de ocaziune de a-și valora individualitatea lor proprie. De aceea vedem că în toate statele sunt partide care luptă în contra excesivei intervențiuni a statului.

La un popor culturalicește june, statul trebuie să intervină pînă la oare-care punct pentru că el, în asemenea împrejurări, e chemat, un timp oare-care, să lumineze pe cetățeni, să le indice tărîmuri de exploatat.

Această activitate a statului trebuie considerată însă ca provizorie, ca secundară; activitatea lui de căpetenie în așa numita instrucțiune publică trebuie să fie și să ră-

mână *de ordin educativ*. El trebuie să caute a-și crește caractere, suflete patriotice, cetățeni pătrunși de sentimentul de datorie și de bun simț.

Din nenorocire, această parte educativă e aproape cu desăvîrșire neglijată în învățămîntul nostru public. Programele noastre cer băieților din licee să știe ceva latinește, grecește, ceva din cîte-va limbi moderne, apoi științe naturale, matematică etc. Nu-i vorbă, se învață și ceva religie și etică dar cu toate astea, influența *educativă* dispare aproape cu desăvîrșire în comparație cu mulțimea cunoștințelor «practice».

Cu astfel de intervențiune de stat, se creiază generațiuni de oameni exclusiv «practici», care nu se pot gîndi de cît la principiul «*ubi bene, ibi patria*», unde-i bine, acolo-i patria pentru ei.

Are vr'un stat interes să cheltuiască sume enorme de bani, spre a da cetățenilor o atît de deastroasă orientațiune morală în viață?

Și în special, e bine, ca statul nostru, care are mai mult cu ori-care altul nevoie de cetățeni purtați de principii ideale, și de avînturi generoase, să dea și el instrucțiunea cosmopolită și exclusiv utilizată pe care o dau alte state?

Stan.

PLECAREA LUI BOLCAȘ

De și se svonise că studentul Bolcaș va părăsi capitala Duminecă, 28. Februarie, plecarea sa a avut loc Vineri 26. Februarie, cu trenul de Predeal 7,45 dim., fiind însoțit de studenții Mușescu și Popescu membri în comitetul național studentesc

Sosirea în Azuga

Joi 25 Februarie, ora 4 seara, studentul Mușescu a expediat unui amic al său din Azuga următoarea telegramă convențională:

Socôtelele primit, compturile sosesc Vineri 12.

(ss) Casierul

din înțelesul telegramei se vede că plecarea a fost în cel mai strict incognito. La gara Azuga cei trei studenți a fost primiți nu mai de d. Igiroșanu președintele secției Pre-

deal, unde au luat masa, fiind primiți în modul cel mai amabil atât de d. Igiroșanu cât și d-na Igiroșanu; aci tineri entusiați români au stat pînă la ora 5 seara, cînd pleacă să viziteze fabricile și marele deposit de vinuri al fapricei de postav. Visita a fost incognito, așa că nu a fost recunoscuți de nimeni, dîndu-și numele de negustori de vinuri. Cu această ocazie sînt se fac elogiuri studentului Mușescu pentru dibăcia uimitoare de a putea trece ori ce pedici cît de grele ar fi, ignorînd și pe cel mai abil polițist. . . . .

Banchetul

După ce s'a hotărît modul trecerii frontierei a tînărului student Bolcaș, cîți-va amici a aranjat un mic banchet în onoarea celor 3 studenți, dat în sala cantinei fabricii de postav.

Pe la ora 8 seara, de și nu se făcuse o invitație, totuși un mare număr de domni și doamne veniseră să salute pe energicul student român Bolcaș și pe cei 2 însoțitori.

Intr'un cerc intim, predominant de cea mai sinceră animație s'a petrecut pînă la ora 2 noaptea, s'a ridicat mai multe toaste printre cari s'a remarcat d-nu S. Igiroșanu, Președintele secției, care prin cîte-va cuvinte patriotice toastează pentru bătrînul dascăl al școlii patriotismului d. V. A. Ureche, arătînd că dacă azi avem un curent puternic de naționalism în țară, aceasta se datorește acestui iscusit maestru al condeiului și al vorbirii, care este născut pentru iubirea de neam. Vorbitorul a fost des întrerupt de aplausele publicului cînd se auzia de numele lui Ureche.

Vorbește energicul student Bolcaș, care cu lacrimile în ochi, mulțumește fraților din regat pentru primirea ce a avut în sînul lor, mulțumește d-lui Constantinidis, comersant în Azuga, care i-a oferit gratis încălțăminte cînd a venit în țară. Spune că de aci înainte va lupta cu mai mult curaj în contra egemoniei Maghiare căci știe că va avea un puternic sprijin în frații de aici.

D. Mușescu în numele studențimii universitare, toastează pentru președintele secției Predeal și membri acestei secții.

D. Popescu student îndeamnă la luptă pe toți românii cu dor de neam, să înfrîneze volnicia ungurească.

D-l Babeș, care în toate ocaziunile ce privesc Liga nu pregetă a da puternicul său

sprijin, și de data aceasta a dat tot concursul pentru deplina mulțumire a oaspeților, domnia sa bea în sănătatea lui Bolcaș și a tuturor Românilor cari luptă pentru limbă și neam.

Printre comesele am observat pe d-l Igiroșanu cu doamna, pe d-l Babeș cu doamna, dr. Al Mayer, M. Istodorescu, Ionescu, Dăscălescu, Inginer Grangeti, Petrescu, V. Iosef, dr. C. Popescu, etc.

Ix.

Trecerea Frontierei

Pe la ora 2 tînărul student și-a luat rămas bun de la frații săi și îmbrăcat în haine mocănești a trecut pe la nasu Ungurilor la Rîsnov.

Naționalitățile și parlamentul maghiar

Serbarea zilei de 15 Martie din partea Maghiarilor, a avut darul de-a scoate la iveală o curioasă «profetie» a unui Ungur «veritabil». E vorba de primarul din Teresiopol, Mamuzich Lazăr, care la un banchet dat în onoarea zilei, a ținut o vorbire «ultra-liberală». Mamuzich era odinioară «catolic intransigent», venind Banffy la cîrmă s'a metamorfasat în «mameluc banffist», ear acum, după-ce Banffy s'a cam mai șters din fruntea ministrului, profesează principii kossuhiste. Dar astu nu ne impoartă.

D-l Mamuzich însă a aflat de bine, ca din incidentul lui «15 Martie» să pozeze și ca «profet al vremilor «mai bune» în înalta sa «inspirație» vorbind despre viitoarele alegeri de deputați, zise:

«Ne este cunoscut faptul, că guvernul își aduna pînă acum cetele sale de alegători în cercurile naționalităților, unde cu sprijinul puterii oficioase învingea la sigur. *La viitoarele alegeri de deputați însă naționalitățile încrezîndu-se în deplină curățenie a legilor vor merge la urmă în rînduri strînse, pentru-ca să-și valideze drepturile politice în interesul lor de naționalitate bine priceput.*

«Din viitoarele alegeri vor eși întărite mai întîiu de toate cele două partide independente, încît numărul lor se va urca pînă la 100. *Partida poporală însă, ca cea mai agilă poate să numere dinbreună cu Valahii, Slovicii și Sîrbii 90 de membri!* Dacă însă partida poporală și partidele naționalităților vor lupta fie-care deosebi,

pentru cîştigarea de mandate, cea dintîiu va avea 50, *cele din urmă 40 de membri(!)* Ast-fel opoziția întreagă va intra în dieta viitoare cu 191, eventual 200 de membri»...

«Profeticul» vorbitor contează dar la sigur, că naționalitățile se vor arunca în viitoarea luptă electorală, și încă «cu mari nădejdi de isbîndă», în care cas se va spori puternic forța opoziției în dietă. Paserea mălaiu visează, și fantasia înfierbîntată multe știe să născocească

„Der magyarische National-Staat“

Wenn *Josef Freiherr von Eötvös* heute noch am Leben wäre, er würde kein Buch mehr über die ungarische Nationalitätenfrage schreiben, denn seine Landsleute haben diese Frage längst «gelöst». Für diese blaublütigen Cavaliere, die im National-Casino an dem Kartentisch die wichtigsten Angelegenheiten des Landes zu studiren pflegen, gibt es ja einfach keine Nationalitätenfrage mehr. Sie alle, die *Tisza's*, die *Szell's*, *Szilágy's*, etc. sie reden bei allen Gelegenheiten von dem «*einheitlichen magyarischen National-Staat*», wie von etwas Realem.

Im magyarischen National-Casino, im Abgeordnetenhaus und in der magyarischen Presse haben die Nationalitäten aufgehört zu existiren. Sie scheinen vom Boden Ungarns rein weggeblasen zu sein. Diesen Eindruck möchten wenigstens die unterschiedlichen Staatsmänner hervorrufen. Drum faseln sie systematisch von einem magyarischen «National - Staat», obwohl Ungarn, wie ja alle Welt weiss, ein *typischer Nationalitäten-Staat* ist.

Dieser politisch-oratorische Schwindel ist jetzt ganz allgemein in Ungarn; es gibt heut zu tage gar keinen Magyaren mehr, der da zugeben würde, Ungarn wäre ein Nationalitäten-Staat. Man wird sagen, das

sei eine pathologische Erscheinung. Das sagen wir auch.

Die verschiedenen magyarischen Hirnkasten müssen offenbar eine beunruhigend hohe Temperatur aufweisen, wenn solche maniakalisch-fixe Ideen darin umspucken.

Diese einfältigen Deutsch-Österreicher! Warum haben sie es nicht den Magyaren nachgemacht? Hätten auch sie von Österreich immerfort wie von einem «deutschen National-Staat» gesprochen, heute wären die cisleitanischen Nationalitäten schon längst aus der Welt geschafft. Überhaupt, wenn der Kaiser die Gnade gehabt hätte, den Deutschen die Regierung anzuvertrauen und ihnen somit etwas Gensdarmen und gemeinsame Regimenter zur Verfügung zu stellen. —

Leider, waren die Deutschen auch in diesem Falle die unverbesserlichen Theoretiker die sie nun einmal sind, und so vermochten sie die so «*äinfache*» magyarische Regelung der Nationalitätenfrage nicht zu begreifen und zu copiren.

Angesichts dieser schlagend bewiesenen Superiorität der magyarischen Auffassung, muss man ohneweiteres an die von allen Schmocks in die Welt posaunte politische Reife der Magyaren glauben! Es ist doch ein geistreiches Staatsmänner-Collegium, wo diese tiefsinnige Formel vom magyarischen «National-Staat» entstand.

Eigentlich ist es Herr *Gustav Beksits*, einer der vielen rasenden Rolands der Magyarisierung, der zuerst und dann systematisch dieses Schlagwort gebrauchte. Dieser publicistische Herold hat nämlich eine ganze Reihe von Broschüren und Zeitungs-Artikeln vom Stappel gelassen, um die Magyarisierung «wissenschaftlich» zu begründen und sie zum einem Eckpfeiler der Staatspolitik Ungarns zu machen. Obwohl alle Schriften dieses neugebackenen Magyaren sich hoch-neurastensisch ausnehmen, — haben sie stets die Bewunderung

der bekanntlich sehr scharfsinnigen magyarischen Politiker erregt. Da nun alle patriotischen Delirien dieses bedauernswerthen Fanatikers mit dem Refrain endeten, «*Ungarn sei ein National-Staat*» und «*müsse es werden*» — so fingen langsam auch die «ernsten» Staatsmänner an, diese krankhafte Illusion eines fieberhaften Gemütes für eine Wirklichkeit auszugeben und an sie zu glauben! . . . .

So salbadern sie heute alle, die *Tisza's*, die *Széll's*, etc, vom «*magyarischen National-Staat*,» obwohl Ungarn ein durch und durch polinationales Staatswesen ist.

Und solche Leute, die die Lehren eines *Eötvös* über Bord werfen, um den Theorien eines *Bekszits* zu huldigen, nimmt man in *Wien* ernst und erfüllt ihnen jeglichen Wunsch?! . . . .

Ein 7-ger Rumäne.

Die patriotische Geheimthuerei

Es gab noch keine magyarische «*liberale*» Regierung, die der Idee einer Ausdehnung des Wahlrechtes einigen Geschmack abgewinnen konnte. Auch die «*wahrhaftig, aufrichtig liberale*» Széll'sche Regierung will von einer liberalen Reform des Wahlrechtes nichts wissen. Warum wohl? Das sagt sie zwar nicht, aber sie deutet es ihren Landsleuten an. Die Sache ist ja Geheimniss! Die wahre Ursache, warum die Magyaren vor einer Erweiterung des Wahlrechtes förmlich zittern, liegt in der Nationalitätenfrage. Die Nationalitäten könnten in den Reichstag eintreten, und dann wäre es bald aus mit der falschen Herrlichkeit der «*führenden*» Nation. Das wissen die Magyaren; nur haben sie nicht den männlichen Mut es zu gestehen, denn sie werfen sich so gerne in die Brust und möchten die Welt

mit ihrem Talmi-Liberalismus auch weiterhin täuschen.

Neulich fand sich ein Abgeordneter, Herr *Hollo*, der in der Sitzung vom 20. März bemerkte, dass in Bezug auf die Verfassungsrechte in der jüngsten Zeit ein entschiedener Rückschritt zu konstatiren ist, da man z. B. hinsichtlich des Wahlrechtes die bestehenden Rechte eher verkürzt als ausgedehnt hat. Redner führte aus, dass der Zensus, die Tragung gewisser Lasten nicht mehr zur Vorbedingung der Ausübung von Bürgerrechten gemacht werden kann, da das Volk auch durch andere Bande mit dem Staate verknüpft ist als durch die Tragung von Lasten, man muss also auch allen Staatsbürgern politische Rechte einräumen. Es wird kein Uebel sein, wenn um einige Hunderttausend Wähler mehr ins Haus kommen. Man schreckt vor der Gefahr zurück, dass Abgeordnete, die zu den Nationalitäten gehören, ins Haus kommen würden. Aber in den von Nationalitäten bewohnten Gegenden sind die Nationalitäten, sagt Redner, auch heute in der Majorität und können, wenn sie wollen, Abgeordnete ins Haus schicken. Sie können es höchstens darum nicht, weil man sie mit Gensdarmen daran hindert, aber dies wird man vor der europäischen öffentlichen Meinung nicht lange mehr thun können. Es ist besser, wenn zu Nationalitäten gehörige Abgeordnete ins Haus kommen, als wenn sie ins Ausland gehen und dort gegen Ungarn konspiriren. Redner nimmt — wenn es sich um die Frage der Ausdehnung des Stimmrechtes handelt — den Standpunkt ein, dass man das allgemeine geheime Stimmrecht einführen müsse.

Dieser Herr ist wenigstens aufrichtig; er verabscheut die beliebte Geheimthuerei der Regierung.

Herr Széll, der ihm antwortete, betonte, man müsse «*die gegebenen Verhältnisse*» (!), «*viele Rücksichten*» (!) «*das grosse Inte-*

resse» (!!) in Betracht ziehen. Er glaube nur richtig zu handeln, wenn er «*jeden Magyarern in dieser Frage zur Vorsicht mahen*», «weil in dieser Frage, welche so heikel sei, jeder Schritt einen Sprung ins Dunkle bedeuten könnte, dessen Folgen nicht mehr gutzumachen wären.»

Na, also! So sieht der in Dythiramben verkündete «*wahrhaftige, aufrichtige Liberalismus*» des Herrn von Széll. So schaut die viel gepriesene und angelobte «*Geerechtigkeit*» dieses wackern déakistischen Jüngers aus.

So eine «Programmarede» eines magyarschen Ministerpräsidenten ist doch was werth!

INFORMAȚIUNI

D. D. Ioan G. Sbiera profesor la universitatea din Cernăuți și membru al Academiei Române a scos de sub tipar un mare volum de 431 de pagini care poartă titlul: *Familia Sbiera, după tradițiune și istorie și amintiri din viața autorului.*

Le Grande Revue de la Paris publică un lung articol, coprinzând memorii de ale *Contesei Diane* despre călătoria și petrecerea ei aci în țara Românească.

Profesorii gimnasiului clasic D. Maiorescu din Giurgiu vor da în ziua de 25. Martie, un bal în folosul elevilor lor silitori, dar săraci.

Un frumos exemplu și vrednic de a fi imitat și în alte orașe.

Parchetul maghiar din Arad a dat pe părintele Dr. V. Lucaci în judecată pentru că într'o scrisoare adresată studentului Bolcaș, l'a încurajat pe acesta a persevera în atitudinea sa națională.

De când s'au împăcat acasă, Maghiarii au început ceartă în România. Campania se poartă în

contra preotului reformat din Brăila, *Nagy Sándor* de sigur vre-un tisaist și el. Vre-o 20 Ungur publică prin ziare declarațiuni contra lui. Ei zic între altele:

«Preot s'a făcut individul acesta, dar' ministerele preoției nu le știe. Afară de aceasta pe lângă calitățile culturale, îi lipsesc și cele morale. Eată dovada: după știrile pozitive pe care le avem acest Nagy Sándor a fost condamnat de tribunalul din Brașov, prin sentința nr. 4757, din 5 Noemvrie 1878, la două luni închisoare pentru participare la un furt.

«Lăcomia și iubirea de argint a lui Nagy Sándor sânt revoltătoare. Cine are nevoie să se căsătorească religios fără să aibă actele preinse de legile țării sau de statul civil maghiar, n'are decît să se presinte cu parale înaintea acestui preot contrabandă și treaba e făcută».

Eată, care este raportul partidelor din camera ungară în urma reîntrării disidenților și a partidei naționale desființate în partida liberală: după intrarea disidenților 285 membrii, după fusiune 317 m., Croați cari sprijinesc guvernul 40' — adică guvernul dispune de 357 voturi. Opoziția se compune din: partida independentă (51 kossuthiști, 7 ugroniști și 4 afară de partide) 62 membri, partida poporală 16 membrii, afară de partid dimpreună cu Sași 18. Astfel puterea iutreașă a opoziției este numai de 96 voturi. Guvernul prin urmare dispune de 266 voturi majoritate.

Maghiarii resimt cu amărăciune convenția germană-română privitoare la nouă linie orientală. Toate ziarele tresar și exclamă surprinse, că «*expresul maghiar e în pericol.*» «*Pesti Naplo*» într'un prim-articol se miră cum s'a putut lega convenția așa în grabă., și cum s'au putut ține pertractările în secret.

«În momentul cînd portul nou din Constanța e gata — zice» P. N.» — Germania se va grăbi, înaintea tuturor, să honoreze nesuințele Românilor».

Lucrul are și însemnătate politică, — observă ziarul maghiar. Nu zicem, că are însemnătate mare; dar poate-că are atîta preț, căl ar fi avut faptul, dacă împăratul Wilhelm ar fi spus un toast entusiast în București».

Alusia la toastul rostit în Budapesta e destul de amară.

Din Mohaciu se anunță, că 1200 locuitori catolici (Sokați) din Santova au trecut la religiunea gr. or. Causa trecerii lor este, că li sa introdus cu forța limba maghiară în biserică. Intre cei 1200 sunt 170 copii. Foile din Peșta spun că patriarhul sârbesc *Brancović* li-a promis, că le va edifica biserică și școală. Din incidentul trecerii se va face o mare serbare împreună cu serviciu divin oficiat de 12 preoți sârbi. — Eată efectele maghiarisării!

Poimîne, Marți, 16 Martie, seara va avea loc la „Ateneu“ o

Mare Seară

Dramatică, Literară și Musicală

dată

sub patronajul comitetului de Doamne și Domnișoare organizat pe lângă
comitetul central al Ligei.

IN SCOP NAȚIONAL

Cu concursul bine-voitor al Doamnelor Aristița Romanescu, Elena G Liciu Adela Fischer
și Giurgea și al Domnilor

Teodor Burada, profesor la Conservatorul din Iași

Notara » » » » București

Petrescu artist societar al Teatrului Național din București

Costescu » » » » » » » »

Liciu » » » » » » » »

BCU Cluj / Central University Library Cluj

PARTEA I

Versuri zise de d-ra Aristița Romanescu, Legende zise de d-nu Liciu

LISZT, Polonaise } executate la piano de d-șoara Adela Fischer
CHOPIN, Scherzo }
CÎNTECE NAȚIONALE, de d-l . . . . . Teodor Burada, violonist
WEBER, Allegro din Op. 39.) de d-șoara . . . . . Elena G. Liciu
CHOPIN, Etude }

PARTEA II

FATA DE BANCHER

Comedie în 3 acte de V. A. URECHE

PERSOANELE

Iulia . . . . . D-na **Giurgea**
Boruzescu. . . . . D-nu **Notara**
Grămădescu. . . . . » **Petrescu**
Lungeanu . . . . . » **Costescu**

INCEPUTUL LA 8 ½ ORE SEARA PRECIS

PREȚUL LOCURILOR: Loja Rangul I, 35 lei; Loja rangul II, 25 lei; Fotoliu în avant-scenă 10 lei; Fotoliu de orchestră, 8 lei; Stal I, 6 lei; Stal II, 4 lei; Stal III, 2 lei.

Biletele se găsesc de vânzare la Sediul Ligei Strada Nouă No. 3 și seara la cassa Ateneului.